

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. VASARIO 6 D. NUTARIMU NR. 177 „DĖL SKIRTŲ REALIZUOTI NETAURIJŲJŲ METALŲ LAUŽO IR ATLIEKŲ SUPIRKIMO LICENCIJAVIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ (2004 M. RUGPJŪČIO 31 D. REDAKCIJA) PATVIRTINTŲ SKIRTŲ REALIZUOTI NETAURIJŲJŲ METALŲ LAUŽO IR ATLIEKŲ SUPIRKIMO LICENCIJAVIMO TAISYKLIŲ (2004 M. RUGPJŪČIO 31 D. REDAKCIJA) 34 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2008 m. kovo 15 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovėms Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Teisės ir viešųjų pirkimų departamento Teisėkūros ir teisės taikymo skyriaus vedėjai Linai Lukoševičiūtei, Ūkio ministerijos Prekybos departamento Vidaus prekybos skyriaus vedėjo pavaduotojai Birutei Janutėnienei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. kovo 13 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 19/06-20/06 pagal pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymus (Nr. 1B-17/2006, 1B-18/2006) ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) patvirtintų Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių

(2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos supirkti skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužą ir atliekas, taip pat nėra nustatyta tokio išbraukimo trukmė, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 1 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo į vieną bylą“ pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2006 m. gegužės 17 d. prašymai Nr. 1B-17/2006 (byla Nr. 19/06), 1B-18/2006 (byla Nr. 20/06) buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 19/06-20/06.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracines bylas. Teismas nutartimis bylų nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymais ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija; toliau – ir Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 177) patvirtintų Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija; toliau – ir Taisyklės) 34 punktas ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietos adreso (toliau – ir supirkimo vietos adresas) išbraukimo iš licencijos supirkti skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužą ir atliekas (toliau – ir licencija), taip pat, pasak pareiškėjo, nėra numatyta tokio išbraukimo trukmė, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

II

Pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymai grindžiami šiais argumentais.

1. Pagal Lietuvos Respublikos skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalį netauriųjų metalų (juodųjų ir spalvotųjų) laužas ir atliekos yra šių metalų dirbiniai, netinkami naudoti pagal paskirtį dėl to, kad yra nusidėvėję, sulūžę ar kitaip sugadinti, taip pat atliekos, susidariusios netauriųjų metalų gamybos arba mechaninio apdorojimo metu.

2. Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte nustatyta, kad savivaldybės,

kurios teritorijoje supirkėjas yra įsteigtas, vykdomoji institucija išbraukia iš licencijos supirkimo vietos adresą, jeigu supirkėjas per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje 2 kartus, o supirkdamas spalvotųjų metalų laužą ir atliekas – vieną kartą pažeidė licencijuojamos veiklos sąlygas. Licencijuojamos veiklos sąlygos numatytos Taisyklių VII skyriuje; jame išdėstyta 23 punkte yra nustatytas „abstraktus“ reikalavimas supirkėjams „vykdyti <...> įstatymų, kitų teisės aktų ir šių Taisyklių reikalavimus“, o 27–29 punktuose – „konkretūs“ reikalavimai supirkėjams, kurių nesilaikymas laikomas licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimu.

Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 49 „Dėl Netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo taisyklių patvirtinimo“ (2005 m. gegužės 2 d. redakcija) patvirtintų Netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo taisyklių II skyriuje nustatyti reikalavimai supirkimo vietos įrengimui, *inter alia* tai, kad supirkimo vietoje turi būti metrologiškai patikrintos svėrimo priemonės, gamybinės buities patalpos, užrakinamosios specialiai pritaikytos pavojingų atliekų surinkimo ir saugojimo priemonės (talpyklos) (kai superkamas laužas, turintis pavojingų atliekų (akumulatoriai, tepalų filtrai ar kt.)), reikiamos individualiosios saugos darbe ir pirminės gaisro gesinimo priemonės, priemonės, užtikrinančios esamų vertybių ir apskaitos dokumentų saugumą, radiacinio lygio matavimo prietaisas superkamo laužo ir atliekų radiaciniam lygiui nustatyti, kitos norminiuose teisės aktuose nurodytos priemonės (9–10 punktai). Tokie dideli supirkimo vietos įrengimui keliami infrastruktūros įrengimo reikalavimai yra glaudžiai susiję su ūkio subjekto investicijomis.

3. Pagal Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalį valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Nustatant atsakomybę už teisės pažeidimus būtina paisyti protingumo reikalavimo, taip pat proporcingumo principo, pagal kurį nustatytos teisinės priemonės turi būti būtinos demokratinėje visuomenėje ir tinkamos siekiamiems teisėtiems bei visuotinai svarbiems tikslams, jos neturi varžyti asmens teisių labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti.

Tačiau, pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo teigimu, Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkto nuostata, įtvirtinanti sankciją supirkėjui už vienkartinį spalvotųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimą, yra imperatyvi ir taikytina neatsižvelgiant į teisės pažeidimo padarymo aplinkybes, mastą, atsakomybę lengvinančias bei kitas reikšmingas aplinkybes; nors spalvotųjų metalų laužo ir atliekų supirkimui bei juodųjų metalų laužui ir atliekų supirkimui yra išduodamos skirtingos licencijos, supirkimo vietos adresas už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimą yra išbraukiamas iš abiejų licencijų priedų, nepaisant to, kurios licencijoje numatytos licencijuojamos veiklos sąlygos pažeistos; be to, supirkimo vietos adresas išbraukiamas iš licencijos neribotam laikui (nes joks terminas nenustatytas). Pareiškėjas abejoja, ar imperatyvus reikalavimas visais atvejais neribotam laikui išbraukti iš licencijos supirkimo vietos adresą net už vienintelį per vienerius metus toje

pačioje supirkimo vietoje padarytą licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimą yra būtina priemonė visuotinai svarbiems tikslams pasiekti; jo manymu, tokia sankcija teisės pažeidėjui tam tikrais atvejais gali būti akivaizdžiai per didelė, neproporcinga padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga, nes supirkimo vietos, kur yra atitinkamam ūkio subjektui priklausanti tai veiklai vykdyti sukurta infrastruktūra, adresas iš licencijos išbraukiamas ir už nedidelį, pirmą kartą padaromą teisės pažeidimą, ir šitaip yra sužlugdoma įmonės veikla.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovių L. Lukoševičiūtės ir B. Janutėnienės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaruoja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovių pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. Ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, jos įgyvendinimas yra susijęs su visuomenės interesais, todėl valstybė privalo reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei ir nebūtų pažeidžiami įvairių visuomenės grupių teisėti interesai. Ūkinės veiklos reguliavimas paprastai yra susijęs su ūkinės veiklos sąlygų nustatymu, atitinkamų procedūrų reglamentavimu, ūkinės veiklos kontrole, taip pat tam tikrais šios veiklos ribojimais ir draudimais.

2. Sankcija už licencijuojamos veiklos reikalavimų pažeidimus – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, nustatyta Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje (2004 m. balandžio 13 d. redakcija) ir Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte, siekiama užtikrinti netauriųjų metalų supirkimo veiklos kontrolę ir apsaugoti visuomenę nuo žalos, kurią jai daro netauriųjų metalų dirbinių vagystės.

Nors pagal ūkio ministro 2002 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 77 „Dėl Draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašo patvirtinimo“ patvirtintą Draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą draudžiama supirkti elektros ir ryšių ūkio įrangą, kanalizacijos, vandentiekio, šilumos ir kitų trasų šulinių dangčius, geležinkelio bėgius, kapų dekoratyvines tvoreles, kryžius, varpus ir t. t. (išskyrus atvejus, kai yra pateikiami nuosavybės teisę į tokius daiktus patvirtinantys dokumentai), kapinės ir toliau niokojamos, aliuminio laidai, įvairios rūšies kabeliai vagiami, geležinkelio bėgiai ardomi. Dėl to sutrinka ūkio subjektų veikla, visuomenė patiria didelius materialinius nuostolius. Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje (2001 m. spalio 23 d. redakcija) buvo nustatyta, kad supirkimo vietos adresas iš licencijos išbraukiamas, jeigu supirkėjas per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje 2 kartus pažeidė šio įstatymo bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, reikalavimus. Tačiau ši nuostata nebuvo veiksminga.

3. Seimo 2002 m. lapkričio 7 d. priimto Lietuvos Respublikos skirtų realizuoti netauriųjų

metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio 5 dalis (2001 m. spalio 23 d. redakcija) ir buvo nustatyta, kad supirkimo vietos adresą iš licencijos Vyriausybės nustatyta tvarka išbraukia savivaldybės meras, *inter alia* jeigu supirkėjas pažeidė šio įstatymo bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, reikalavimus. Pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo 2 straipsnį Vyriausybė iki 2003 m. vasario 1 d. turėjo patvirtinti Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių pakeitimą.

Vyriausybė tai padarė 2003 m. vasario 6 d. priimdama nutarimą Nr. 191 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo“ pakeitimo“; be kita ko, buvo sugriežtinta supirkėjų atsakomybė už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus, ir Taisyklių (2003 m. vasario 6 d. redakcija) 34 punkte buvo nustatyta, kad supirkimo vietos adresas iš licencijos išbraukiamas, jeigu supirkėjas per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje 2 kartus, o supirkdamas spalvotųjų metalų laužą ir atliekas – vieną kartą pažeidė licencijuojamos veiklos sąlygas. Tokia pati nuostata įtvirtinta ir Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovių teigimu, ši nuostata atlieka prevencinę funkciją, skatina supirkėjus laikytis licencijuojamos veiklos sąlygų, ja siekiama užkirsti kelią vogtų netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimui ir užtikrinti Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintos asmens teisės į nuosavybę apsaugą. Pagal Konstitucijos 28 straipsnį, įgyvendindamas savo teises, asmuo privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų asmenų teisių ir laisvių; taigi ir supirkėjas, supirkdamas netauriųjų metalų laužą ir atliekas, privalo laikytis licencijuojamos veiklos sąlygų, nes jos padeda apsaugoti kitų asmenų teises ir teisėtus interesus. Aptariamoji sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos yra taikoma visiems ta pačia veikla besiverčiantiems asmenims už tokius pačius teisės aktų reikalavimų pažeidimus. Tai, kad, kaip teigia pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas, nėra numatyta galimybės, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, yra teisinga ir ne per griežta.

4. Taisyklėse už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus yra numatytos šios sankcijos: supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos; licencijos galiojimo sustabdymas; licencijos galiojimo panaikinimas. Jose nurodyta, kuri iš šių sankcijų už kokius pažeidimus yra taikoma. Nustatant šias sankcijas buvo įvertintos tokios aplinkybės kaip licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimo pobūdis, dažnumas, pavojingumas. Supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos – tai tokia sankcija, kuri yra proporcinga padaryto teisės pažeidimo pavojingumui.

Taisyklėse nėra numatyta, kokiais atvejais būtų galima pakartotinai įrašyti į licenciją tokį supirkimo vietos adresą, kuris už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus iš licencijos buvo išbrauktas. Tačiau, suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovių teigimu, Taisyklės neriboja supirkėjo galimybės prašyti į licenciją įrašyti naujus supirkimo vietos adresus; daugumos supirkėjų licencijose yra įrašyta ne po vieną, bet po kelias ar net po kelias dešimtis supirkimo vietų. Todėl supirkimo vietos adreso iš licencijos išbraukimas – tai sankcija, atitinkanti Konstitucijos reikalavimą, kad valstybė reguliuotų asmens ūkinę laisvę taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

IV

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovės L. Lukoševičiūtė, B. Janutėnienė iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat pateikė papildomus paaiškinimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Vyriausybė 2002 m. vasario 6 d. priėmė nutarimą Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo“, kuris įsigaliojo 2002 m. kovo 1 d. Šio nutarimo 1 punktu buvo patvirtintos Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklės. Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 177 (ir juo patvirtintos Taisyklės) buvo keičiamas Vyriausybės 2003 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 191 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo“ pakeitimo“, kuris įsigaliojo 2003 vasario 13 d., o Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 1096 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo“ pakeitimo“, kuris įsigaliojo 2004 m. gruodžio 1 d., 1 punktu Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 177 (2002 m. vasario 6 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija; buvo pakeistas ir Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 177 pavadinimas – jis buvo pavadintas „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“.

2. Pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 177 patvirtintų Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, taip pat, pasak pareiškėjo, nėra numatyta tokio išbraukimo trukmė, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, kurioje nustatyta, kad

valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

3. Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktą aiškintinas atsižvelgiant į tai, koks teisinis reguliavimas yra įtvirtintas įstatymuose, būtent Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme, taip pat Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse (toliau – ATPK).

4. Seimas 2001 m. spalio 23 d. priėmė Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2002 m. kovo 1 d. Seimo 2002 m. lapkričio 7 d. priimto ir 2002 m. lapkričio 22 d. įsigaliojusio Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio 5 dalis (2001 m. spalio 23 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta nauja redakcija. Seimo 2004 m. balandžio 13 d. priimto ir 2004 m. balandžio 24 d. įsigaliojusio Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistos Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalis (2001 m. spalio 23 d. redakcija), 5 dalis (2002 m. lapkričio 7 d. redakcija).

Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 1 straipsnyje „Įstatymo paskirtis“ nurodyta, kad šis įstatymas nustato „ūkinės veiklos, susijusios su skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, teisinius pagrindus“. Įstatymo 2 straipsnyje „Pagrindinės Įstatymo sąvokos“ apibrėžta, kad netaurieji metalai – tai „ketus ir plienas (juodieji metalai), varis, nikelis, aliuminis, švinas, cinkas, alavas, volframas, molibdenas, tantalas, magnis, kobaltas, bismutas, kadmio, titanas, cirkonis, stibis, manganas, berilis, chromas, germanis, vanadis, galis, hafnis, indis, niobis, renis, talis ir jų lydiniai (spalvotieji metalai)“ (1 dalis); netauriųjų metalų laužas ir atliekos – tai „netauriųjų metalų dirbiniai, netinkami naudoti pagal paskirtį dėl to, kad yra nusidėvėję, sulūžę ar kitaip sugadinti, taip pat atliekos, susidariusios netauriųjų metalų gamybos arba mechaninio apdorojimo metu“ (2 dalis); supirkėjas – tai „įstatymų nustatyta tvarka įsteigta įmonė, šio Įstatymo nustatyta tvarka superkanti skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužą ir atliekas“ (3 dalis); supirkimo vieta – tai „pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus reikalavimus specialiai įrengta patalpa ar aikštelė, kurios adresas nurodytas supirkėjo licencijoje ir kurioje superkamas ir (arba) saugomas netauriųjų metalų laužas ir atliekos“ (4 dalis).

Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnyje „Veiklos, susijusios su skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, licencijavimas“ (2004 m. balandžio 13 d. redakcija) nustatyta: skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimas yra licencijuojama veikla (1 dalis); verstis veikla, susijusia su skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, gali tik supirkėjai, gavę licencijas

Vyriausybės nustatyta tvarka (2 dalis); licencijas išduoda, jų galiojimą sustabdo ir panaikina savivaldybės, kurios teritorijoje supirkėjas yra įsteigtas, vykdomoji institucija (3 dalis); kai supirkimo vietos steigiamos kitų, negu įsteigtas supirkėjas, savivaldybių teritorijose, supirkimo vietų adresus turi būti suderintas su atitinkamomis savivaldybėmis ir įrašomas į licencijas (4 dalis); supirkimo vietos adresą iš licencijos Vyriausybės nustatyta tvarka išbraukia savivaldybės vykdomoji institucija, vadovaudamasi supirkėjo prašymu arba jeigu supirkėjas pažeidė šio įstatymo bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, reikalavimus (5 dalis).

Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 4 straipsnyje „Reikalavimai supirkėjui“ nustatyta, kad supirkėjas privalo nustatyta tvarka netauriųjų metalų laužą ir atliekas supirkti, tvarkyti jų apskaitą ir juos saugoti tik supirkimo vietose (1 dalies 1 punktas), supirktą netauriųjų metalų laužą ir atliekas tvarkyti pagal Atliekų tvarkymo įstatymą bei kitus teisės aktus, reglamentuojančius atliekų tvarkymą (1 dalies 2 punktas), nustatyta tvarka teikti informaciją apie supirktą ir realizuotą netauriųjų metalų laužą ir atliekas (1 dalies 3 punktas); taip pat nustatyta, kad draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija (2 dalis).

Pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 6 straipsnį „Pasiūlymai Vyriausybei“ Vyriausybė iki 2002 m. sausio 1 d. turėjo patvirtinti Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklės (1 dalis); be to, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2002 m. sausio 1 d. turėjo patvirtinti skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo tvarką ir nustatyti supirkimo vietų įrengimo reikalavimus (2 dalies 1 punktas), taip pat patvirtinti draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą (2 dalies 2 punktas).

5. Apibendrinant aptartąjį Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nustatytą teisinį reguliavimą, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina: skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimas yra licencijuojama veikla, t. y. tokia veikla, kuria verstis ūkio subjektas gali tik turėdamas atitinkamą leidimą – licenciją; licencijų išdavimo tvarką nustato Vyriausybė; licencijas išduoda, jų galiojimą sustabdo ir panaikina savivaldybės, kurios teritorijoje supirkėjas yra įsteigtas, vykdomoji institucija; licencijoje, be kita ko, nurodomas supirkimo vietos adresas; supirkimo vietos adresus išbraukiamas iš licencijos Vyriausybės nustatyta tvarka, savivaldybės vykdomoji institucija tai daro, *inter alia* jeigu supirkėjas pažeidė minėto įstatymo bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, reikalavimus; minėtame įstatyme nėra nustatyti konkretūs šios uždraudimo sankcijos, kartu ir prevencinio poveikio priemonės – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos terminai, taip

pat baigtinis pagrindų ar teisės aktų, kuriuose tokie pagrindai nustatyti, sąrašas; reikalavimai, už kurių pažeidimą taikomas supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, yra nustatyti ne tik šiame įstatyme – jie gali būti nustatyti ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, kitus su atliekų tvarkymu susijusius santykius. Konstatuotina ir tai, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nėra nuostatų, kurios draustų supirkėjui skųsti teismui kompetentingos institucijos sprendimą išbraukti supirkimo vietos adresą iš licencijos; jame nėra ir nuostatų, kurios neleistų teismui, atsižvelgus į to ūkio subjekto padaryto teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti šios uždraudimo sankcijos; minėtame įstatyme taip pat nėra nuostatų, kurios draustų supirkėjui apskųsti teismui kompetentingos institucijos sprendimą taikyti kurią nors kitą šiame įstatyme numatytą sankciją – licencijos galiojimo sustabdymą ar licencijos panaikinimą. Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymas (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) apskritai nėra skirtas reguliuoti santykiams, susijusiems su ginčų dėl minėtos uždraudimo sankcijos ar kitų jame numatytų sankcijų (licencijos galiojimo sustabdymo ar licencijos panaikinimo) taikymo sprendimu, *inter alia* su teismo įgaliojimais nagrinėjant atitinkamus skundus, ir šių santykių nereguliuoja, jis tik numato šias sankcijas ir nustato jas taikantį subjektą – kaip minėta, pagal šį įstatymą įgaliojimus taikyti jame numatytas sankcijas turi savivaldybės vykdomoji institucija Vyriausybės nustatyta tvarka.

6. Konstatuotina, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) yra apibrėžti – bendrais bruožais, tačiau pakankamai aiškiai, – svarbiausi reikalavimai, kurių supirkėjas privalo laikytis vykdydamas savo ūkinę veiklą. Iš Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto matyti, kad detalesni reikalavimai, kurių privalo laikytis supirkėjas vykdydamas savo ūkinę veiklą, yra nustatyti Atliekų tvarkymo įstatyme (į kurį tame punkte daroma nuoroda). Kartu pažymėtina, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto klauzulė „nustatyta tvarka“ ir analogiška šios dalies 3 punkto klauzulė, taip pat šio straipsnio 2 dalies nuostata, kad draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, reiškia, kad šiuos svarbiausius reikalavimus detalizuoti ir konkretinti yra pavesta teisėkūros institucijoms, pagal savo kompetenciją leidžiančioms poįstatyminius teisės aktus. Pabrėžtina, kad Vyriausybės, kitų tuos poįstatyminius teisės aktus leidžiančių institucijų nustatytas teisinis reguliavimas negali konkuruoti su nustatytoju minėtuose įstatymuose.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina ir tai, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje yra pateiktas

toks sąvokos „supirkimo vieta“ apibrėžimas ir šiame įstatyme yra įtvirtinta tokia supirkimo vietos samprata, kad licencijoje gali būti nurodytas ir toks supirkimo vietos adresas, kuris iš supirkėjo turimos licencijos savivaldybės vykdomosios institucijos anksčiau buvo išbrauktas *inter alia* už to ūkio subjekto padarytą atitinkamą teisės pažeidimą, bet buvo vėl įrašytas į licenciją. Vadinasi, nors pagal šį įstatymą supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos išbraukiamas nenurodant termino, jis nebūtinai yra išbraukiamas iš licencijos visam laikui – jeigu supirkimo vieta atitinka nustatytus reikalavimus, jis gali būti ir vėl įrašytas į licenciją (juolab kad nėra nustatyta eksplisitinio draudimo tai daryti); kita vertus, anaipol neatmestina, kad tais atvejais, kai ši uždraudimo sankcija yra taikoma už ūkio subjekto padarytą teisės pažeidimą, atsižvelgiant į to teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę sunkinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos turi būti išbraukiamas būtent visam laikui ir turi būti neleidžiama jo vėl įrašyti į licenciją. Tai yra šio įstatymo taikymo klausimas, kuris šioje konstitucinės justicijos byloje nėra nagrinėjimo dalykas.

Kartu pažymėtina, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nėra nuostatų, iš kurių būtų galima spręsti, kokiais atvejais ir kokiomis aplinkybėmis (taip pat po kiek laiko) yra leistina į licenciją įrašyti tą supirkimo vietos adresą, kuris anksčiau kompetentingos institucijos buvo išbrauktas iš supirkėjo turimos licencijos (*inter alia* už to ūkio subjekto padarytą atitinkamą teisės pažeidimą), o kokiais atvejais ir kokiomis aplinkybėmis (taip pat kiek laiko nepraėjus) – neleistina. Šiuo atžvilgiu įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas nėra pakankamas, jame yra spraga; ši teisės spraga turi būti užpildyta. Užpildydamas minėtą teisės spragą įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinių teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principų.

Minėta, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nėra nuostatų, kurios draustų supirkėjui skųsti teismui kompetentingos institucijos sprendimą išbraukti supirkimo vietos adresą iš licencijos, taip pat nuostatų, kurios neleistų teismui, atsižvelgus į to ūkio subjekto padaryto teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti šios uždraudimo sankcijos. Todėl konstatuotina, kad šis įstatymas neužkerta kelio teismui apskųsti ir kompetentingos institucijos – savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimų išbraukti iš licencijos supirkimo vietos adresą, o teismas (būtent administracinis teismas, nes savivaldybės vykdomoji institucija yra savivaldybių administravimo subjektas (viešojo administravimo subjektas), kurio aktų ir veiksmų teisėtumo teisminė patikra pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d., 2004 m. lapkričio 11 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 2 punktą yra priskirta administraciniams teismams) turi įgaliojimus spręsti dėl šios uždraudimo

sankcijos taikymo. Teismas, priimdamas sprendimą byloje, visuomet turi vadovautis įstatymais (nagrinėjamu atveju – ne tik Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymu, bet ir Administracinių bylų teisenos įstatymu (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) bei kitais įstatymais) ir teise, *inter alia* iš Konstitucijos kylančiais teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principais.

8. Minėta, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte yra daroma nuoroda į Atliekų tvarkymo įstatymą, taip pat kad iš minėto punkto matyti, jog Atliekų tvarkymo įstatyme yra nustatyti detalesni reikalavimai, kurių supirkėjas privalo laikytis vykdydamas savo ūkinę veiklą.

Atliekų tvarkymo įstatymas buvo priimtas 1998 m. birželio 16 d. ir įsigaliojo 1998 m. liepos 1 d. Jis buvo keičiamas, o Seimo 2002 m. liepos 1 d. priimto ir 2003 m. sausio 1 d. su įstatyme nustatyta išimtimi įsigaliojusio Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo 1 straipsniu pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija. Atliekų tvarkymo įstatymas (2002 m. liepos 1 d. redakcija) vėliau buvo ne kartą keičiamas ir papildomas.

Atliekų tvarkymo įstatymo 1 straipsnio „Įstatymo paskirtis“ (2004 m. balandžio 29 d. redakcija) 1 dalyje nurodyta, kad šis įstatymas nustato „bendruosius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus, kad būtų išvengta atliekų neigiamo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai, bei pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principus“, o 3 dalyje – kad „specifinių atliekų srautų ar kategorijų tvarkymo reikalavimus nustato įstatymai ir kiti teisės aktai“. Atliekų tvarkymo įstatymas yra skirtas reguliuoti santykiams, susijusiems su atliekų tvarkymo prioritetų nustatymu, atliekų tvarkymu (jo organizavimu, gamtos išteklių taupymo ir atliekų mažinimo planais, leidimų išdavimu, atliekų apskaita ir ataskaitų teikimo tvarka, atliekų saugojimu, atliekų tvarkymo dokumentų saugojimu, atliekų naudojimu ir šalinimu), pavojingų atliekų tvarkymo ypatumais (šių atliekų tvarkymo licencijavimu, identifikavimu ir deklaravimu, maišymu, pakavimu ir ženklavimu, atliekų vežimo tvarka, tranzito, išvežimo ir įvežimo apskaita, avarijų prevencija ir likvidavimu), atliekų tvarkymo valstybiniu reglamentavimu, atliekų tvarkymo planais, komunalinių atliekų tvarkymo sistemomis, atliekų tvarkymo ekonominėmis ir finansinėmis priemonėmis, šiame įstatyme taip pat nustatytos gamintojų, importuotojų ir platintojų teisės bei pareigos atliekų tvarkymo srityje.

Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymas (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) šių santykių detaliam nereguliuoja; supirkėjai turi atliekas tvarkyti laikydamiesi Atliekų tvarkymo įstatyme (ir kituose teisės aktuose) nustatytų reikalavimų. Atliekų tvarkymo įstatyme yra nustatyti ne tik šie reikalavimai, bet ir tai, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi įgaliojimus tam tikrus santykius (susijusius su kuo įvairiausių kategorijų atliekų, ne tik metalų ir metalų junginių, tvarkymu) reguliuoti detaliam, taip pat jame daromos

nuorodos į kitus įstatymus (kaip antai į Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymą), Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, kitus teisės aktus.

9. Pagal ATPK administracinėn atsakomybėn traukiami fiziniai asmenys, padarę administracinius teisės pažeidimus, susijusius su netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, apskaita, saugojimu. Antai ATPK 193² straipsnyje „Spalvotųjų metalų, jų lydinių, laužo bei atliekų supirkimo, apskaitos, saugojimo, panaudojimo tvarkos pažeidimas“ (1993 m. birželio 10 d. redakcija) buvo nustatyta, kad spalvotųjų metalų, jų lydinių, laužo bei atliekų supirkimo, apskaitos, saugojimo, panaudojimo tvarkos pažeidimas užtraukia baudą nuo penkiasdešimties tūkstančių iki penkių šimtų tūkstančių talonų su spalvotųjų metalų, jų lydinių, laužo bei atliekų paėmimu arba be paėmimo; šį straipsnį išdėsčius 2007 m. gruodžio 18 d. redakcija (ir pavadinus „Netauriųjų metalų laužo ir atliekų, įtrauktų į draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą, supirkimas ar netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos pažeidimas“), nustatyta, kad netauriųjų metalų laužo ir atliekų, įtrauktų į draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašą, supirkimas ar netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos pažeidimas užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių iki penkių tūkstančių litų su netauriųjų metalų laužo ir atliekų konfiskavimu ar be konfiskavimo.

Šiame kontekste atsižvelgtina į Konstitucinio Teismo teisinę poziciją konstitucinės justicijos byloje, kurioje pagal pareiškėjo – Aukštesniojo administracinio teismo prašymą buvo tiriama *inter alia* tai, ar Konstitucijai neprieštaruoja Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 50 straipsnio 3 dalies (1998 m. liepos 2 d. redakcija) nuostata, įtvirtinanti sankcijas ūkio subjektams (ir turintiems juridinio asmens teises, ir jų neturintiems) už atitinkamus teisės pažeidimus ir kartu galimybę baudžiamojon arba administracinėn atsakomybėn traukti ir tam tikrus to ūkio subjekto darbuotojus ar savininkus. Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarime, priimtame toje konstitucinės justicijos byloje, laikytasi teisinės pozicijos, kad minėti subjektai teisinėn atsakomybėn yra traukiami už nors ir susijusius, bet skirtingus teisės pažeidimus; ginčijama nuostata buvo pripažinta neprieštaraujančia Konstitucijai.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad fiziniai asmenys, padarę administracinius teisės pažeidimus, susijusius su netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, apskaita, saugojimu ir traukiami administracinėn atsakomybėn pagal ATPK, ir ūkio subjektai – juridiniai asmenys, kuriems pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymą (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) taikoma sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, yra nors ir susijusių, bet skirtingų teisės pažeidimų subjektai.

10. Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte, kurio atitiktį Konstitucijai (nurodyta apimtimi) ginčija pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas, nustatyta:

„Savivaldybės, kurios teritorijoje supirkėjas yra įsteigtas, vykdomoji institucija išbraukia iš licencijos supirkimo vietos adresą, jeigu supirkėjas per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje 2 kartus, o supirkdamas spalvotųjų metalų laužą ir atliekas – vieną kartą pažeidė licencijuojamos veiklos sąlygas.“ Šis punktas aiškintinas atsižvelgiant į kitų punktų nuostatas.

Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) nustatyta, kad yra dviejų rūšių licencijos: supirkti skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas (4.1 punktas) ir supirkti skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas (4.2 punktas); kiekvienos rūšies veiklai išduodama atskira licencija (5 punktas). Licencijoje nurodoma *inter alia* licencijos rūšis (7.4 punktas), netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietų adresai (7.5 punktas). Licencijas išduoda savivaldybės, kurios teritorijoje įsteigtas supirkėjas, vykdomoji institucija (8 punktas). Supirkėjas, norintis įrašyti į licenciją ar (ir) išbraukti iš jos supirkimo vietos adresą, pateikia savivaldybės vykdomajai institucijai atitinkamą prašymą (jame turi būti nurodyta supirkėjo pavadinimas, teisinė forma, kodas, buveinė, turimos licencijos rūšis, jos išdavimo data ir numeris, įrašomų ar (ir) išbraukiamų supirkimo vietų adresai, supirkėjo vadovo arba jo įgalioto asmens, užpildžiusio prašymą, pareigos, vardas ir pavardė, prašymo padavimo data); supirkėjas, nutraukęs veiklą supirkimo vietoje, privalo per 5 darbo dienas kreiptis į savivaldybės vykdomąją instituciją dėl šios supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos (17 punktas). Kartu su prašymu įrašyti naujų supirkimo vietų adresus pateikiama *inter alia* sutarties, kurios pagrindu supirkėjas naudojasi įrašoma nauja supirkimo vieta (kai supirkimo vieta nėra supirkėjo nuosavybė), ir supirkimo vietos nuosavybę įrodančių dokumentų kopijos (18.1 punktas), dokumentai, patvirtinantys, kad supirkimo vieta atitinka Ūkio ministerijos nustatytus supirkimo vietų įrengimo reikalavimus (pateikiama, kai supirkimo vieta steigama savivaldybės teritorijoje, kurioje supirkėjas įsteigtas) (18.2 punktas), savivaldybės pažyma, kad supirkimo vietos steigimas nurodytuoju adresu suderintas su savivaldybe, kurios teritorijoje ji steigama (pateikiama, kai supirkimo vietos steigiamos kitų, negu įsteigtas supirkėjas, savivaldybių teritorijoje) (18.3 punktas). Licencija neišduodama, jeigu „licencijos galiojimas buvo panaikintas pagal viename iš šių punktų – 38.3, 38.4, 38.5 – nustatytus reikalavimus (licencija supirkėjui neišduodama 5 metus nuo jos galiojimo panaikinimo dienos)“ (21.5 punktas).

Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) VII skyriuje „Licencijuojamos veiklos sąlygos“ (23–32 punktai) nustatyta, kad: supirkėjai privalo vykdyti įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat Taisyklių reikalavimus (23 punktas); supirkėjai supirktą netauriųjų metalų laužą ir atliekas privalo tvarkyti pagal Atliekų tvarkymo įstatymą ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius atliekų tvarkymą (24 punktas); supirkėjai, turintys licencijas supirkti skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas, gali supirkti iš Lietuvos Respublikos įmonių, įstaigų, organizacijų ir fizinių asmenų spalvotųjų metalų laužą ir atliekas (25 punktas), o turintys licencijas supirkti skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas – juodųjų metalų laužą ir atliekas (26 punktas);

supirkėjams draudžiama supirkti netauriųjų metalų laužą ir atliekas, kurie nurodyti ūkio ministro patvirtintame draudžiamų supirkti netauriųjų metalų laužo ir atliekų sąrašė (27 punktas); supirkėjai negali įgalioti kitų asmenų vykdyti licencijoje nurodytą veiklą ar pagal sutartį perduoti jiems šią teisę (28 punktas); supirkėjai gali supirkti ir (arba) saugoti netauriųjų metalų laužą ir atliekas tik licencijoje nurodytose supirkimo vietose (29 punktas); licencijos originalas turi būti saugomas supirkėjo buveinėje, licencijoje nurodytu adresu, o jos kopijos – supirkimo vietose (30 punktas); ataskaitiniam ketvirčiui pasibaigus, supirkėjai pagal Ūkio ministerijos nustatytą formą privalo per 20 kalendorinių dienų pateikti Ūkio ministerijai ir savivaldybės, kurios teritorijoje supirkėjas yra įsteigtas, vykdomajai institucijai informaciją apie supirktą ir realizuotą netauriųjų metalų laužą ir atliekas (31 punktas); kalendoriniams metams pasibaigus, supirkėjai atliekų apskaitos ataskaitas pateikia Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka (32 punktas).

Pagal Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 33 punktą supirkėjai turi teisę: verstis licencijoje nurodyta veikla (33.1 punktas); reikalauti motyvuotų rašytinių paaiškinimų, jeigu atsisakoma išduoti licenciją, įrašyti į licenciją ar (ir) išbraukti iš jos supirkimo vietos adresą, sustabdomas arba panaikinamas licencijos galiojimas (33.2 punktas); įstatymų nustatyta tvarka apskūsti sprendimą dėl atsisakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo ar panaikinimo, supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos ar atsisakymo įrašyti supirkimo vietos adresą į licenciją (33.3 punktas).

Pagal Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 36 punktą savivaldybės vykdomoji institucija sustabdo licencijos galiojimą, jeigu: paaiškėja, kad licencijai gauti pateikti klaidingi duomenys (36.1 punktas); supirkėjas, kuriam iš licencijos išbrauktas supirkimo vietos adresas, vykdo joje nurodytą veiklą (36.2 punktas); supirkėjui per vienerius metus už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus iš licencijos išbraukti 2 supirkimo vietų adresai arba supirkėjas per vienerius metus 2 kartus pažeidė Taisyklių 27 ar 29 punktų reikalavimus (36.3 punktas); supirkėjas turi mokestinę nepriemoką Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybės biudžetui ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija (išskyrus atvejus, kai supirkėjui mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas), nevykdo įsipareigojimų muitinei, yra skolingas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui (36.4 punktas); supirkėjas nepateikia Ūkio ministerijai ir savivaldybės, kurios teritorijoje jis yra įsteigtas, vykdomajai institucijai informacijos apie licencijuojamą veiklą arba pateikia klaidingą informaciją (36.5 punktas).

Pagal Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 38 punktą savivaldybės vykdomoji institucija panaikina licencijos galiojimą, jeigu: supirkėjas pateikia prašymą panaikinti licencijos galiojimą (38.1 punktas); supirkėjas likviduojamas ar reorganizuojamas, baigdamas veiklą kaip

savarankiškas ūkio subjektas (38.2 punktas); supirkėjas, kuriam sustabdytas licencijos galiojimas, per nustatytąjį laiką nepašalina licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimų (38.3 punktas); supirkėjas, kuriam sustabdytas licencijos galiojimas, vykdo licencijoje nurodytą veiklą (38.4 punktas); supirkėjui per vienerius metus licencijos galiojimas sustabdytas 2 kartus (38.5 punktas).

11. Apibendrinant aptartąjį Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina: licencijas išduoda savivaldybės, kurios teritorijoje įsteigtas supirkėjas, vykdomoji institucija; juodųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietų adresai turi būti nurodyti licencijoje supirkti skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas, o spalvotųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietų adresai – licencijoje supirkti skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas; supirkėjas turi teisę prašyti (savivaldybės vykdomosios institucijos) įrašyti į licenciją naują supirkimo vietos adresą; supirkimo vietų adresų, įrašomų į licenciją, skaičius nėra ribojamas (nėra nustatytas nei mažiausias, nei didžiausias leistinas į licenciją įrašyti supirkimo vietų adresų skaičius); supirkėjai privalo vykdyti įstatymų, kitų teisės aktų (*inter alia* Vyriausybės nutarimų, ūkio ministro įsakymų), taip pat Taisyklių reikalavimus; supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos siejamas būtent su licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimu: jeigu supirkėjas, supirkdamas skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas, per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje du kartus pažeidė licencijuojamos veiklos sąlygas, tokios supirkimo vietos adresas išbraukiamas – nenurodant termino – iš licencijos supirkti skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas, o jeigu supirkėjas, supirkdamas skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas, per vienerius metus toje pačioje supirkimo vietoje vieną kartą pažeidė licencijuojamos veiklos sąlygas, tokios supirkimo vietos adresas išbraukiamas – nenurodant termino – iš licencijos supirkti skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas; tačiau Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija), *inter alia* jų VII skyriuje, skirtame licencijuojamos veiklos sąlygoms apibrėžti, nėra supirkėjo pareigų, jam taikomų draudimų, reikalavimų, kuriuos pažeidus iš licencijos būtų išbrauktas supirkimo vietos, kurioje padarytas teisės pažeidimas, adresas, baigtinio sąrašo, kitaip tariant, nėra baigtinio supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos pagrindų sąrašo; nėra nustatytas ir supirkimo vietos, kurioje nustatyti licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimai, išbraukimo iš licencijos terminas ar terminas, kuriam praėjus supirkėjas galėtų kreiptis su prašymu vėl įrašyti į licenciją tą supirkimo vietos adresą, kuris buvo išbrauktas iš licencijos už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus. Konstatuotina ir tai, kad visos trys Taisyklėse nustatytos sankcijos, kartu ir prevencinio poveikio priemonės, kurios taikomos supirkėjams už padarytus teisės pažeidimus, – būtent supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, licencijos galiojimo sustabdymas, licencijos galiojimo panaikinimas, – yra numatytos ne vien šiame poįstatyminiame teisės akte, bet ir Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo

įstatyme (jo 3 straipsnyje (2004 m. balandžio 13 d. redakcija)), be to, supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos yra švelniausia, o licencijos galiojimo panaikinimas – griežčiausia sankcija; Taisyklėse yra įtvirtinti licencijos galiojimo sustabdymo ir jos galiojimo panaikinimo pagrindų baigtiniai sąrašai; visų šių sankcijų taikymą supirkėjas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskusti.

12. Konstatuota, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) bendrais bruožais, tačiau pakankamai aiškiai yra apibrėžti svarbiausi reikalavimai, kurių supirkėjas privalo laikytis vykdydamas savo ūkinę veiklą, taip pat kad šie reikalavimai yra detaliau nustatyti Atliekų tvarkymo įstatyme. Konstatuota ir tai, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi įgaliojimus tam tikrus iš šių santykių reguliuoti detaliau; Vyriausybės, kitų poįstatyminius teisės aktus leidžiančių institucijų nustatytas teisinis reguliavimas negali konkuruoti su nustatytuose įstatymuose. Taip pat konstatuota, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nėra nustatyti konkretūs uždraudimo sankcijos, kartu ir prevencinio poveikio priemonės – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, taikymo terminai, taip pat nepateiktas baigtinis pagrindų ar teisės aktų, kuriuose tokie pagrindai nustatyti, sąrašas; reikalavimai, už kurių pažeidimą taikomas supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, yra nustatyti ne tik šiame įstatyme – jie gali būti nustatyti ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, kitus su atliekų tvarkymu susijusius santykius.

Pažymėtina, kad pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas neginčia atitinkamus reikalavimus įtvirtinančių Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) nuostatų; šios nuostatos nėra tyrimo dalykas šioje konstitucinės justicijos byloje.

13. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) nėra detaliau apibrėžta sąvoka „naujas supirkimo vietos adresas“.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, nors pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymą (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos išbraukiamas nenurodant termino, jis nebūtinai yra išbraukiamas iš licencijos visam laikui – jeigu supirkimo vieta atitinka nustatytus reikalavimus, jis gali būti ir vėl įrašytas į licenciją; kita vertus, tame įstatyme nėra nuostatų, iš kurių būtų galima spręsti, kokiomis aplinkybėmis (taip pat po kiek laiko) yra leistina į licenciją įrašyti tą supirkimo vietos adresą, kuris anksčiau kompetentingos institucijos buvo išbrauktas iš supirkėjo turimos licencijos (*inter alia* už to ūkio subjekto padarytą atitinkamą teisės pažeidimą), o kokiais atvejais ir kokiomis aplinkybėmis (taip pat kiek laiko nepraėjus) – neleistina.

Analogiškai aiškintina ir tai, kad nurodyti kokį nors supirkimo vietos adreso išbraukimo iš supirkėjo turimos licencijos terminą nereikalaujama ir Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte, kurio atitiktis Konstitucijai yra ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje.

Taigi konstatuotina, kad Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) įtvirtinta naujo supirkimo vietos adreso samprata, aiškinama ir vertinama Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme įtvirtintos supirkimo vietos sampratos kontekste, neduoda jokio teisinio pagrindo teigti, jog Taisyklėse vartojama sąvoka „naujas supirkimo vietos adresas“ neapima ir tokio supirkimo vietos adreso, kuris iš supirkėjo turimos licencijos buvo išbrauktas už padarytus teisės pažeidimus (juolab kad nėra atitinkamo eksplicitinio draudimo), bet buvo vėl į ją įrašytas.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nėra nuostatų, kurios draustų supirkėjui skusti teismui kompetentingos institucijos sprendimą išbraukti supirkimo vietos adresą iš licencijos, taip pat nuostatų, kurios neleistų teismui, atsižvelgus į to ūkio subjekto padaryto teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti šios uždraudimo sankcijos. Taip pat konstatuota, kad minėtas įstatymas nedraudžia apskusti teismui ir savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimą išbraukti iš licencijos supirkimo vietos adresą, o bylą nagrinėjantis teismas (vadovaudamasis įstatymais – taigi ne tik Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymu, bet ir Administracinių bylų teisenos įstatymu (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) bei kitais įstatymais, – ir teise, *inter alia* konstituciniais teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principais) turi įgaliojimus spręsti dėl šios uždraudimo sankcijos taikymo; be to, Taisyklių 33.3 punkte *expressis verbis* yra įtvirtinta supirkėjo teisė įstatymų nustatyta tvarka apskusti kompetentingos institucijos – savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimą dėl supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos. Taigi konstatuotina, kad Taisyklėse nustatytas teisinis reguliavimas neužkerta kelio tokius sprendimus įstatymų nustatyta tvarka skusti teismui – administraciniam teismui.

14. Pagal pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymus sprendžiant, ar Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, taip pat, pasak pareiškėjo, nėra numatyta tokio išbraukimo trukmė, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams, pažymėtina, kad, kaip savo 2005 m. gegužės 13 d. nutarime (taip pat kituose aktuose) yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostatoje „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra įtvirtinta ne tik valstybės teisė, bet ir jos priedermė teisės

aktais reguliuoti ūkinę veiklą, kad ši tarnautų bendrai tautos gerovei; ūkinės veiklos reguliavimu valstybė privalo siekti ne atskirų asmenų gerovės, o būtent bendros tautos gerovės; asmens ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, ji gali būti ribojama, kai yra būtina ginti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes; įstatyme nustatytas asmens ūkinės veiklos laisvės draudimas kiekvienu atveju turi būti aiškus, skirtas Konstitucijoje įtvirtintų vertybių (sąžiningos konkurencijos, vartotojų interesų ir kt.) apsaugai. Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarime konstatuota, kad asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva suponuoja, be kitų dalykų, sąžiningos konkurencijos laisvę.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad demokratinėje teisinėje valstybėje įstatymų leidėjas turi teisę ir kartu pareigą įstatymais uždrausti veikas, kuriomis daroma esminė žala asmenų, visuomenės ar valstybės interesams arba keliama grėsmė, kad tokia žala atsiras (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d., 2003 m. birželio 10 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai); įstatymuose nustatydamas, kokios veikos yra priešingos teisei, taip pat nustatydamas teisinę atsakomybę už teisei priešingas veikas, įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją, apimančią ir diskreciją nustatyti aplinkybes, lemiančias tai, kokios sankcijos turi būti taikomos už teisės pažeidimus (Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas); Konstitucijoje yra įtvirtinta tokia demokratinės teisinės valstybės samprata, pagal kurią valstybė ne tik siekia saugoti ir ginti asmenį ir visuomenę nuo nusikaltimų ir kitų pavojingų teisės pažeidimų, bet ir sugeba tai daryti veiksmingai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. sausio 16 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai). Teisinėje valstybėje negali būti nepaisoma bendrojo teisės principo, kad niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas).

Kita vertus, Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ir ūkinės veiklos laisvę, galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teisės bei laisvės ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.

Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarime konstatuota, kad nors tam tikri ūkinės veiklos santykiai gali būti reguliuojami tik įstatymais, kiti – Vyriausybės nutarimais, dar kiti – žemesnės galios poįstatyminiais teisės aktais, nustatyti esminės ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat įvairias sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus pagal Konstituciją galima tik įstatymu; taigi tik įstatymu galima nustatyti ir esminį poveikį ūkinei veiklai galinčias daryti ekonominio poveikio priemones, kurios turi būti taikomos, kai nustatyti įpareigojimai yra nevykdomi arba netinkamai vykdomi. Tai taikytina ir vadinamosioms ekonominėms sankcijoms, priskirtinoms administracinės teisinės atsakomybės

institutui ir sudarančioms prielaidas daryti neigiamą poveikį teisinėn atsakomybėn traukiamų ūkio subjektų ekonominei padėčiai (Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai).

15. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad, kaip minėta, skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimas yra licencijuojama veikla; licencija yra išduodama, jeigu ūkio subjektas atitinka tam tikrus būtinus reikalavimus. Nėra ir negali būti jokių teisinių argumentų, kurie leistų teigti, esą skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimas, reikalavimų asmenims, užsiimantiems šia ūkine veikla, nustatymas yra konstituciškai nepagrįstas (*inter alia* – ir ypač – atsižvelgiant į tai, kad gali būti bandoma parduoti supirkėjams ir tokius skirtus realizuoti netauriųjų metalų laužą ir atliekas, kurie buvo įgyti pagrobus svetimą turtą, t. y. padarius nusikalstamą veiką). Šios licencijuojamos veiklos sąlygų laikymasis ir jo priežiūra yra būtina Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, *inter alia* nuosavybės teisių, žmonių sveikatos, viešosios tvarkos, valstybės ūkio sistemos, finansinės tvarkos, taip pat sąžiningos konkurencijos, gynimo prielaida.

16. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas turi įgaliojimus nustatyti ne tik būtinus reikalavimus, kuriuos turi atitikti ūkio subjektai, siekiantys gauti licencijas užsiimti skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimu, bet ir reikalavimus, kurių turi laikytis tokias licencijas gavę asmenys, taip pat ir poveikio priemonės (sankcijas), kurios turi būti taikomos už tokių reikalavimų pažeidimus. Darytina prezumpcija, kad visi ūkio subjektai, pagal turimas licencijas užsiimantys licencijuojama veikla, žino ir supranta teisės aktuose įtvirtintas sąlygas, kurių privalo laikytis, taip pat žino, kad, pažeidus tam tikras iš šių sąlygų, jiems bus taikomos įstatymų nustatytos sankcijos, kartu ir prevencinio poveikio priemonės. Ūkio subjekto, pažeidusio licencijoje įtvirtintas sąžiningos konkurencijos taisykles, ūkinės veiklos laisvė ne tik gali, bet paprastai ir turi būti ribojama (taip pat ir taikant uždraudimo sankcijas).

17. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarime (priimtame konstitucinės justicijos byloje, kurioje *inter alia* pagal pareiškėjų – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymus buvo tiriama, ar Konstitucijai neprieštarauja Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo nuostatos, taip pat Vyriausybės nustatytas teisinis reguliavimas, neleidžiantis nepanaikinti licencijos galiojimo), kai kuriuose įstatymuose (ir jais remiantis išleistuose poįstatyminiuose teisės aktuose) yra nustatytos vadinamosios prevencinio poveikio priemonės (jos dažnai būna taip pavadintos eksplicitiškai), kurios nėra visiškai prilyginamos baudmėms ar administracinėms nuobaudoms; prevencinio poveikio priemonių esmė yra tam tikrų apribojimų taikymas asmeniui, idant šis asmuo nedarytų priešingų teisei veikų, kurias yra linkęs daryti ir darė, kol jam nebuvo pritaikyta atitinkama prevencinė priemonė, ir būtų apsaugotas viešasis interesas, kitų asmenų teisės;

prevencinio poveikio priemonės (kurios gali daugiau ar mažiau skirtis nuo „įprastinių“ bausmių ar administracinių nuobaudų) – tai uždraudimo sankcijos; nepaisant prevencinio poveikio priemonių specifikos, nėra pagrindo jų apskritai nelaikyti sankcijomis, nes jos, kaip ir „įprastinės“ bausmės ar administracinės nuobaudos, daro neigiamą poveikį atitinkamų asmens teisių įgyvendinimui, jos visuomet turi būti skiriamos kompetentingos institucijos sprendimu reaguojant į tokį asmens elgesį, kurio teisė netoleruoja, – jos visuomet yra viešosios valdžios atsakas į to asmens padarytas viešąjį interesą pažeidžiančias bei teisės draudžiamas veikas, jos taikomos pagal atitinkamos teisės normos sankciją, be to, prevencinio poveikio priemonėms yra taikomi tie patys teisingumo, proporcingumo, tikslingumo, teisėtumo (taip pat ir procedūrinio) reikalavimai, kaip ir „įprastinėms“ bausmėms ar administracinėms nuobaudoms; įvairiuose įstatymuose nustatytų prevencinio poveikio priemonių (taikomų ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims) atitiktis Konstitucijai yra buvusi tyrimo dalykas Konstitucinio Teismo nagrinėtose konstitucinės justicijos bylose, be to, Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra pažymima ir „įprastinių“ bausmių bei administracinių nuobaudų prevencinė reikšmė.

18. Taisyklėse (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) nustatyta uždraudimo sankcija, kartu ir prevencinio poveikio priemonė – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos, yra taikoma už Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo, minėtų Taisyklių, taip pat kitų teisės aktų (*inter alia* Vyriausybės nutarimų, ūkio ministro įsakymų), reglamentuojančių skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimą, pažeidimus. Minėta, kad supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos (kaip ir kitos Taisyklėse nustatytos sankcijos, taikomos supirkėjams už padarytus teisės pažeidimus) yra numatytas Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnyje (2004 m. balandžio 13 d. redakcija); jos taikymo pagrindai yra įtvirtinti *inter alia* šio įstatymo 4 straipsnyje (2001 m. spalio 23 d. redakcija).

19. Supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos yra tokia sankcija, kartu ir prevencinio poveikio priemonė, kuria neigiamas poveikis teisės pažeidėjo – ūkio subjekto turtinei, ekonominei padėčiai yra daromas neleidžiant jam verstis atitinkama licencijuojama veikla tam tikroje vietoje; šia uždraudimo sankcija siekiama ne tik ir ne tiek nubausti teisės pažeidėją – ūkio subjektą, bet pirmiausia užkirsti kelią ūkio subjektui, turinčiam licenciją vykdyti atitinkamą veiklą tam tikroje vietoje, kurios adresas įrašytas licencijoje, ir toje vietoje pažeidusiam imperatyvius teisės reikalavimus – licencijuojamos veiklos sąlygas, toje vietoje verstis atitinkama licencijuojama veikla, idant nebūtų daroma žala teisės saugomoms ir ginamoms vertybėms; tariama, kad jeigu tokiam ūkio subjektui ir toliau būtų leidžiama vykdyti licencijoje nurodytą veiklą toje vietoje, kurioje padarytas pažeidimas, kiltų grėsmė, kad būtų pakenkta įvairioms Konstitucijoje įtvirtintoms, jos saugomoms ir ginamoms vertybėms, viešajam interesui. Tačiau pabrėžtina, kad, pritaikius ūkio subjektui minėtą uždraudimo sankciją, jis iš atitinkamos rinkos apskritai nėra pašalinamas, nes

išbraukus iš licencijos supirkimo vietos adresą tos licencijos galiojimas nėra nei sustabdomas (nebent tam tikram ūkio subjektui per vienerius metus už atitinkamus teisės pažeidimus iš licencijos būtų išbraukti du supirkimo vietos adresai), nei panaikinamas.

20. Griežtų (teisės pažeidėjams) sankcijų už teisės pažeidimus įtvirtinimas savaime (neįvertinus tam tikro teisės pažeidimo pobūdžio, pavojingumo (sunkumo), masto, kitų požymių, kitų aplinkybių) negali būti aiškinamas kaip neteisingas ar neadekvatus tam tikram teisės pažeidimui (Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai). Ši oficialios konstitucinės doktrinos nuostata taikytina ir uždraudimo sankcijoms (Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarimas).

Konstatuotina, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymo 3 straipsnyje (2004 m. balandžio 13 d. redakcija) ir Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte nustatyta uždraudimo sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos savaime negali kelti abejonių dėl atitikties konstituciniams teisingumo, proporcingumo principams, kitiems teisinės valstybės reikalavimams. Juk jeigu ūkio subjektui, pažeidusiam esmines ir jam žinomas bei suprantamas buvimo toje rinkoje sąlygas, nebūtų taikoma atitinkama uždraudimo sankcija, būtų galima pagrįstai teigti, kad atitinkami teisės pažeidimai yra toleruojami, sąžininga konkurencija nėra saugoma, ginama, taip pat nėra saugomos, ginamos kitų asmenų teisės ir teisėti interesai. Ši uždraudimo sankcija savaime nelaikytina per griežta, neadekvačia ar neproporcinga padarytam teisės pažeidimui – licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimui, taigi ji savaime nėra neteisinga.

21. Konstitucija yra vientisas aktas (Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalis). Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota: visos Konstitucijos nuostatos tarpusavyje yra susijusios taip, kad vienu Konstitucijos nuostatų turinys lemia kitų jos nuostatų turinį; visos Konstitucijos nuostatos sudaro darnią sistemą; tarp Konstitucijoje įtvirtintų vertybių yra pusiausvyra; nė vienos Konstitucijos nuostatos negalima priešpriešinti kitoms Konstitucijos nuostatoms, aiškinti taip, kad būtų iškreiptas ar paneigtas kurios nors kitos konstitucinės nuostatos turinys, nes tuomet būtų iškreipta viso konstitucinio teisinio reguliavimo esmė, pažeista konstitucinių vertybių pusiausvyra.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos, kurioje ginčijama, ar Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, taip pat, pasak pareiškėjo, nėra numatyta tokio išbraukimo trukmė, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams, kontekste atsižvelgtina ne tik į šias pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo nurodytas Konstitucijos nuostatas, bet ir į Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad

asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą, taip pat Konstitucijos 109 straipsnį, kuriame nustatyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai (1 dalis), kad teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi (2 dalis), kad teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo (3 dalis), kad teismas priima sprendimus Lietuvos Respublikos vardu (4 dalis).

Savo aktuose aiškindamas Konstitucijos 109 straipsnį Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs (*inter alia* 1999 m. gruodžio 21 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d., 2006 m. lapkričio 27 d., 2007 m. spalio 24 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimuose), kad teismai, vykdydami teisingumą, privalo užtikrinti Konstitucijoje, įstatymuose ir kituose teisės aktuose išreikštos teisės įgyvendinimą, garantuoti teisės viršenybę, apsaugoti žmogaus teises ir laisves. Iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies teismams kyla pareiga teisingai ir objektyviai išnagrinėti bylas, priimti motyvuotus ir pagrįstus sprendimus (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 15 d., 2007 m. spalio 24 d. nutarimai). Konstitucijoje įtvirtintas teisingumo principas, taip pat nuostata, kad teisingumą vykdo teismai, reiškia, jog konstitucinė vertybė yra ne pats sprendimo priėmimas teisme, bet būtent teismo teisingo sprendimo priėmimas; konstitucinė teisingumo samprata suponuoja ne tik formalų, nominalų teismo vykdomą teisingumą, ne tik išorinę teismo vykdomo teisingumo regimybę, bet ir – svarbiausia – tokius teismo sprendimus (kitus baigiamuosius teismo aktus), kurie savo turiniu nėra neteisingi; vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d., 2007 m. spalio 24 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. vasario 20 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą yra konstatuotas ir iš konstitucinio teisinės valstybės principo, Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies, kitų Konstitucijos nuostatų kylantis imperatyvas, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą – arbitražą, kuris išspręstų ginčą, kad asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą – ir dėl tiesiogiai įtvirtintų Konstitucijoje, ir dėl įgytųjų teisių – negali būti dirbtinai suvaržyta, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkintas šios teisės įgyvendinimas. Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime, 2008 m. sausio 21 d. nutarime konstatuota, kad jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė, taip pat kad tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Konstituciją yra neįmanoma, Konstitucija jos netoleruoja.

22. Konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens

akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti; tarp siekiamo tikslo nubausti teisės pažeidėjus ir užtikrinti teisės pažeidimų prevenciją ir pasirinktų priemonių šiam tikslui pasiekti turi būti teisinga pusiausvyra (proporcingumas); konstitucinis teisingumo principas reikalauja nustatomas nuobaudas diferencijuoti taip, kad jas taikant būtų galima atsižvelgti į teisės pažeidimo pobūdį, į atsakomybę lengvinančias ir kitas aplinkybes (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2001 m. spalio 2 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. lapkričio 3 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai).

23. Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktą (ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo, nėra numatyta galimybė, atsižvelgus į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti sankcijos – supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos, taip pat, pasak pareiškėjo, nėra numatyta tokio išbraukimo trukmė) vertinant santykio su Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies, 109 straipsnio nuostatomis (glaudžiai susijusiomis su pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo nurodytais teisingumo, teisinės valstybės principais) aspektu, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 33.3 punktą supirkėjai turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskūsti sprendimą dėl atsisakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo ar panaikinimo, supirkimo vietos adreso išbraukimo iš licencijos ar atsisakymo įrašyti supirkimo vietos adresą į licenciją.

24. Šiuo atžvilgiu itin svarbi yra Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 33.3 punkto klauzulė „įstatymų nustatyta tvarka“.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimai išbraukti iš licencijos supirkimo vietos adresą gali būti skundžiami teismui, o teismas turi įgaliojimus spręsti dėl šios uždraudimo sankcijos taikymo. Taip pat konstatuota, kad Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymas (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) nereguliuoja santykių, susijusių su ginčų dėl minėtos uždraudimo sankcijos taikymo sprendimu, *inter alia* su teismo įgaliojimais nagrinėjant atitinkamus skundus.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Administracinių bylų teisenos įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje (2003 m. balandžio 8 d. redakcija) nustatyta, jog „jeigu yra prieštaravimas tarp šio įstatymo normų ir kitų įstatymų (išskyrus specialiuosius įstatymus), teismas turi vadovautis Administracinių bylų teisenos įstatymo normomis“.

Jeigu santykiai, susiję su ginčų dėl uždraudimo sankcijos – supirkimo vietos išbraukimo iš licencijos taikymu, *inter alia* su teismo įgaliojimais nagrinėjant atitinkamus skundus, būtų reguliuojami Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme, šis įstatymas Administracinių bylų teisenos įstatymo (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir

papildymais) atžvilgiu turėtų būti traktuojamas kaip *lex specialis*. Principo *lex specialis derogat legi generali* esmė yra ta, kad esant bendrosios ir specialiosios normų konkurencijai yra taikoma specialioji norma (Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarimas). Tačiau kadangi, kaip minėta, Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymas šių santykių nereguliuoja, jis negali būti traktuojamas kaip Administracinių bylų teisenos įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje (2003 m. balandžio 8 d. redakcija) nurodytas „specialusis įstatymas“; nagrinėjant atitinkamus skundus turi būti vadovaujamosi Administracinių bylų teisenos įstatymu (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Todėl būtina išsiaiškinti, ar pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) teismas, nagrinėjantis ūkio subjekto skundą dėl kompetentingos institucijos – savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimo išbraukti supirkėjo turimą supirkimo vietos adresą iš licencijos už to ūkio subjekto padarytą teisės pažeidimą, gali, atsižvelgęs į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, netaikyti šios uždraudimo sankcijos.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d., 2004 m. lapkričio 11 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 2 punktą administraciniai teismai sprendžia bylas dėl „savivaldybių administravimo subjektų priimtų aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus“; savivaldybių administravimo subjektai yra „viešojo administravimo subjektai, veikiantys kaip savivaldybių institucijos ar įstaigos, jų pareigūnai ar valstybės tarnautojai“ (Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 9 dalis). Pagal šio įstatymo 88 straipsnio 1, 2, 3, 4 punktus (2000 m. rugsėjo 19 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos), išnagrinėjęs bylą, administracinis teismas priima vieną iš šių sprendimų: 1) atmesti skundą (prašymą) kaip nepagrįstą; 2) patenkinti skundą (prašymą) ir panaikinti skundžiamą aktą (ar jo dalį) arba įpareigoti atitinkamą administravimo subjektą pašalinti padarytą pažeidimą ar įvykdyti kitokį teismo patvarkymą; 3) patenkinti skundą (prašymą) ir įpareigoti savivaldybių administravimo subjektą atitinkamai įgyvendinti įstatymą, vykdyti Vyriausybės nutarimą ar kitą teisės aktą; 4) patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymų numatytu būdu. Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 1 dalyje nustatyta, kad skundžiamas aktas (ar jo dalis) turi būti panaikintas, jeigu jis yra: 1) neteisėtas iš esmės, t. y. savo turiniu prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams; 2) neteisėtas dėl to, kad jį priėmė nekompetentingas administravimo subjektas; 3) neteisėtas dėl to, kad jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą; šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „skundžiamas aktas (ar jo dalis) gali būti panaikintas ir kitais pagrindais, kuriuos administracinis

teismas pripažino svarbiais“.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 1 dalyje yra pateiktas atveju, kai teismas, nagrinėdamas skundą, privalo panaikinti skundžiamą aktą ar jo dalį, sąrašas, tačiau šis sąrašas, atsižvelgiant į šio straipsnio 2 dalį, nelaikytinas baigtiniu, nes teismas gali skundžiamą aktą (ar jo dalį) panaikinti kitais nei Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 1 dalyje nustatyti pagrindais, jeigu juos pripažino svarbiais; nei minėtame straipsnyje, nei kitur šiame įstatyme tokių pagrindų sąrašas nėra pateikiamas, tai paliekama teismo diskrecijai. Šiame kontekste pabrėžtina, kad Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 2 dalis aiškintina atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija, kad teismas, priimdamas sprendimą byloje, visuomet turi vadovautis įstatymais ir teise, *inter alia* iš Konstitucijos kylančiais teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principais. Taigi priimdamas sprendimą byloje pagal ūkio subjekto – supirkėjo skundą dėl savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimo taikyti tam ūkio subjektui uždraudimo sankciją – išbraukti iš jo turimos licencijos supirkimo vietos adresą už atitinkamą to ūkio subjekto padarytą teisės pažeidimą teismas privalo ne tik nustatyti, ar tas teisės pažeidimas, už kurį nustatyta ši uždraudimo sankcija, iš tikrųjų buvo padarytas ir ar jį padarė būtent tas ūkio subjektas, bet ir įvertinti to teisės pažeidimo pobūdį, visas turinčias reikšmės, taip pat ir atsakomybę lengvinančias aplinkybes.

Jeigu Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 2 dalis būtų aiškinama, esą ji neleidžia teismui, įvertinus visas šias aplinkybes, nuspręsti, kad ūkio subjektui pritaikytoji uždraudimo sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos ūkio subjektui neturi būti taikoma, nes yra akivaizdžiai per didelė, neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga, reikėtų pripažinti, kad ši dalis (atitinkama apimtimi) prieštarauja Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams. Tačiau ši dalis taip neaiškintina; priešingai, konstatuotina, kad pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą teismas (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nagrinėjantis supirkėjo skundą dėl savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimo išbraukti supirkimo vietos adresą iš to ūkio subjekto turimos licencijos už atitinkamą teisės pažeidimą, turi įgaliojimus, atsižvelgęs į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, nuspręsti, kad sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos tam ūkio subjektui yra akivaizdžiai per didelė, neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga, todėl už tą teisės pažeidimą tam teisės pažeidėjui netaikytina. Šitaip aiškinant Administracinių bylų teisenos įstatyme (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatytą teisinį reguliavimą nėra teisinio

pagrindo teigti, kad jis sudaro prielaidas pažeisti ūkio subjekto, kuriam savivaldybės vykdomoji institucija pritaikė minėtą uždraudimo sankciją, teises ir šiuo aspektu nukrypsta nuo Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo, teisinės valstybės imperatyvų, pažeidžia Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalį, kurias nors Konstitucijos 109 straipsnio nuostatas.

Kartu konstatuotina, kad Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkte nustatytas teisinis reguliavimas (pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo ginčijama apimtimi) taip pat neužkerta kelio teismui, įvertinus visas šias aplinkybes, nuspręsti, kad ūkio subjektui pritaikytoji uždraudimo sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos yra akivaizdžiai per didelė, neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga, todėl už tą teisės pažeidimą tam ūkio subjektui neturi būti taikoma.

25. Šiuo atžvilgiu aptariamoji teisinė situacija nėra analogiška teisei situacijai, nagrinėjant konstitucinės justicijos bylose, kurioje buvo priimti Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d. ir 2008 m. sausio 21 d. nutarimai. Tose konstitucinės justicijos bylose buvo tiriama, ar Konstitucijai neprieštarauja *inter alia* teisinis reguliavimas, nustatytas atitinkamai Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatyme ir Alkoholio kontrolės įstatyme, kurie Administracinių bylų teisenos įstatymo (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) atžvilgiu turėjo būti traktuojami kaip *lex specialis* ir dėl to nebuvo galima konstatuoti, kad teismas, vadovaudamasis Administracinių bylų teisenos įstatymu (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), turi įgaliojimus, atsižvelgęs į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, nuspręsti, kad teisės pažeidėjui, kuris kreipėsi į teismą, netaikytina atitinkama vadinamoji „ekonominė sankcija“; be to, Alkoholio kontrolės įstatyme buvo apskritai apribota (tam tikra apimtimi) atitinkamo subjekto teisė kreiptis į teismą.

26. Tai, kad pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) teismas, nagrinėjantis supirkėjo skundą dėl savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimo išbraukti supirkimo vietos adresą iš to ūkio subjekto turimos licencijos už atitinkamą teisės pažeidimą, turi įgaliojimus, atsižvelgęs į teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, nuspręsti, kad sankcija – supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos tam ūkio subjektui yra akivaizdžiai per didelė, neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga, todėl už tą teisės pažeidimą tam teisės pažeidėjui netaikytina, nereiškia, kad teismas gali nepaisyti principinės nuostatos, jog tas ūkio subjektas – supirkėjas pažeidė esmines ir jam žinomas bei suprantamas buvimo skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo rinkoje sąlygas – nesilaikė imperatyvių teisės reikalavimų, ir kad ši rinka turi būti apsaugota nuo tokių dalyvių, kurie būdami joje veikė ne pagal jos taisykles, bet priešingai joms. Taigi tokie atvejai, kai minėta uždraudimo sankcija neturi būti taikoma, tegali būti itin reti, išimtiniai. Konstituciškai būtų nepateisinama, jeigu netaikant

uždraudimo sankcijos pažeidėjas liktų nenubaustas už akivaizdų jo padarytą teisės pažeidimą. Vis dėlto, jeigu teismas nuspręstų netaikyti minėtos uždraudimo sankcijos, atitinkamame teismo akte turėtų būti aiškiai ir racionaliai argumentuojama, kodėl ši sankcija netaikytina – kokias Konstitucijoje įtvirtintas, jos saugomas ir ginamas vertybes pažeistų supirkimo vietos adreso išbraukimas iš licencijos. Priešingu atveju reikėtų konstatuoti, kad teismo sprendimas ignoroja viešąjį interesą. Be kita ko, reikėtų konstatuoti, jog ignoruojama tai, kad, kaip savo 2004 m. gruodžio 29 d. ir 2008 m. sausio 21 d. nutarimuose yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją valstybė turi siekti saugoti ir ginti asmenį ir visuomenę nuo pavojingų teisės pažeidimų ir sugebėti tai daryti veiksmingai. Tai būtų ne toks teisingumas, kurį įtvirtina Konstitucija.

27. Minėta, kad nors pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymą (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos išbraukiamas nenurodant termino, jis nebūtinai yra išbraukiamas iš licencijos visam laikui – jeigu supirkimo vieta atitinka nustatytus reikalavimus, jis gali būti ir vėl įrašytas į licenciją, tačiau tam tikrais atvejais, kai ši uždraudimo sankcija yra taikoma už ūkio subjekto padarytą teisės pažeidimą, atsižvelgiant į to teisės pažeidimo pobūdį, atsakomybę sunkinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes, supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos turi būti išbraukiamas būtent visam laikui ir turi būti neleidžiama jo vėl įrašyti į licenciją. Minėta ir tai, kad šiame įstatyme nėra nuostatų, iš kurių būtų galima spręsti, kokiais atvejais ir kokiomis aplinkybėmis (taip pat po kiek laiko) yra leistina į licenciją įrašyti tą supirkimo vietos adresą, kuris anksčiau kompetentingos institucijos buvo išbrauktas iš supirkėjo turimos licencijos (*inter alia* už to ūkio subjekto padarytą atitinkamą teisės pažeidimą), o kokiais atvejais ir kokiomis aplinkybėmis (taip pat kiek laiko nepraėjus) – neleistina, kad toks teisinis reguliavimas nėra pakankamas, jame yra spraga. Taip pat minėta, kad pagal Taisyklių 33.3 punktą supirkėjas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskusti kompetentingos institucijos – savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimą dėl atsisakymo įrašyti supirkimo vietos adresą į licenciją.

Taigi konstatuotina, kad teismui gali būti skundžiami ir tokie savivaldybių vykdomųjų institucijų sprendimai, kai atsisakoma įrašyti į licenciją tą supirkimo vietos adresą, kuris iš supirkėjo turimos licencijos savivaldybės vykdomosios institucijos anksčiau buvo išbrauktas *inter alia* už to ūkio subjekto padarytą atitinkamą teisės pažeidimą. Teismas, priimdamas sprendimą tokioje byloje, turi vadovautis ne tik įstatymais, kuriuose, kaip minėta, yra spragų, bet ir teise, *inter alia* iš Konstitucijos kylančiais teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principais.

28. Kartu pabrėžtina, kad teismo sprendimai tokiose bylose atitinkamą teisinio reguliavimo spragą gali užpildyti tik *ad hoc*, tik tam tikram individualiam visuomeniniam santykiui. Aptariamajai teisinei situacijai *mutatis mutandis* taikytina oficiali konstitucinė teisės spragų (neiškiriant nė legislatyvinės omisijos) doktrina, išdėstyta *inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m.

rugpjūčio 8 d. sprendime, 2007 m. birželio 7 d. nutarime, 2008 m. vasario 1 d. sprendime. Šiame kontekste paminėtina, kad atitinkamo teisinio reguliavimo nebuvimas įstatyme (nagrinėjamu atveju – Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatyme (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais)) nereiškia, jog teismai, turintys taikyti įstatymo nuostatas, kuriose yra teisės spragų, gali tų bylų nespresti vien dėl to, kad įstatymų leidėjas atitinkamų santykių dar nėra deramai suregulavęs įstatymu (arba – tai, žinoma, netaikytina aptariamajai teisei situacijai – tas teisinis reguliavimas, kurį buvo nustatęs įstatymų leidėjas, buvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai) (Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarimas).

29. Taigi vien tai, kad pagal Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktą (kaip ir pagal Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo įstatymą (2001 m. spalio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais)) supirkimo vietos adresas iš supirkėjo turimos licencijos išbraukiamas nenurodant tokio išbraukimo termino, nevertintina kaip nukrypimas nuo Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo, teisinės valstybės imperatyvų, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies pažeidimas.

30. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas neprieštaruja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo principams.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) patvirtintų Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punktas (Žin., 2004, Nr. 134-4858) neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas

Romualdas Kęstutis Urbaitis